

Duna–Tisza Közi Falugondnoki Hírlevél

X. évfolyam, 38. szám

2007/3.

Jogvédelem a falugondnoki szolgáltatoknál

A jogszabályok pontosan meghatározzák a falugondnoki szolgáltatás külső formáit, de a belső tartalom jelentős része az önkormányzatok hatáskörében marad. Emiatt a falugondnoki szolgáltatok erősen különböznek, nemcsak a feladatellátás típusait, de minőségét illetően is. Találkozunk olyan szolgálattal, amely fő feladatának a falu állandó szolgáltatát, az életesélyek növelését tartja. Azonban olyan település akad, ahol az ebéd kiszállításán a focicsapat időnkénti fuvarozásán kívül más dolog nincs a falugondnoknak.

Ha a helyi önkormányzat felismeri a falugondnoki szolgáltatban rejlő lehetőségeket, akkor a település lakosainak sokat segíthet a falugondnoki szolgáltatás. Amennyiben a keretszabályok között egy „kézi irányítású”, szűk mozgástérrel rendelkező falugondnok dolgozik a polgármester napi, esetenként óránkénti irányításával, akkor nem sokat nyújt. S ez már alapvetően az ellátottak jogait is érinti.

A többi szolgáltatástól eltérően a falugondnoki szolgáltatás esetében mindent eldöntő a helyi önkormányzat szabályozása, a polgármester hozzáállása, az íratlan szabályok működtetése. Miután a falugondnokot a falu választja magának (amennyiben ezt az ajánlást betartja az önkormányzat), a feladatellátás sokkal inkább bizalmi jellegű lesz. Ez pedig a jól végzett falugondnoki munka során nélkülözhetetlen.

A megfelelően működő falugondnoki szolgálat a kistépülés sajátos problémáira reagál, az intézményi hiányosságokat pótolja, azoknak az embereknek nyújt segítségek, akiknek szüksége van rá.

Váci Mihály:

Gyalog szerettem volna jönni

*Gyalog szerettem volna jönni
a porral lepett füveken,
mezítláb, hogy frissen*

*érezsem,
ha felmelegszik a szülőföld
pora, mikor megérkezem.*

*Gyalog szerettem volna jönni,
hogy érezsem: – a telt kalász,
a rét sok térdeplő füve
elém borul, el nem eresztve,
s lábam kérve kulcsolja át.*

*Én gyalog fogok hazamenni
a porral lepett füveken,
mezítláb, hogy sírva érezsem,
ha felmelegszik a szülőföld
pora, mikor megérkezem.*

*Gyalog szerettem volna jönni
át a szorgalmas földeken,
mindenkinek által kiáltni,
mezsgyén átlépni, kezetrázn:
„Na és a munka, hogy
megyen?”*

*Gyalog menni az utcán végig,
előre köszönetni ott.
Tornácokon üldögelni, mint régen,
hogy mindenki arcomba nézzen,
s mondják: – „Semmit se
változott!”*

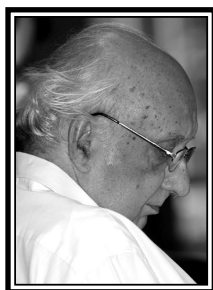

FOLYTATÁS A 3. OLDALON

Kemény Bertalan (1928–2007)

Hosszú útra visszanezni...

Esztergomban született 1928. március 20-án, polgári családban. Már kicsi gyerekként is a fővárosban élt, erősen kötődött a szűkebb hazájának érzett Városmajorhoz. Gyerekkori emlékeiből egy-egy tanár intelme maradt meg és a nyúlhústól való viszolygás, miután nyúltenyésztéssel próbálkozott. Idősödve sokat foglalkoztatta a gyermeki kötődés kialakulása, az első térélmények mély nyomot hagyó hatása. A kilencvenes években gondolatait *Legtágabb otthon, legszűkebb haza* címmel írta meg, és ezt a témát még élete utolsó hetében is csiszolgatta.

A származásából és nem titkolt világgépéből adódó sok megpróbáltatás után mezőgazdasági mérnöki oklevelet szerzett a Kertészeti Egyetemen. Évfolyamtársát vette feleségül, akivel együtt szenvedték végig az ötvenes éveket, majd a hatvanas évek elejét, amely még börtönt is hozott. E zavaros esztendő több munkahelyet, és így sok tapasztalatszerzést is jelentettek. A munkahelyek közül legmaradandóbb élményt nyújtott a Földmérő és Talajvizsgáló Vállalat geodéziai csoportja. Felesége harmadik gyermekük születésébe halt bele. Második felesége a gyermekek keresztanyja lett, és a hetvenes évek elején újabb két kislánnyal gyarapodott a nagy szegénységben élő család.

A diplomájának megfelelő feladathoz elsőként a Budapesti Városépítési Tervező Vállalatnál jutott, majd 1970–78 között a Pest Megyei Tanácsai Tervező Vállalatnál dolgozott a Településtervezési Osztályon. Itt történt először, hogy fiatalok csoportja gyűlt köré, és gondolatai és szemléletmódja „mesterré” avatták – követőkre talált építészek, kertépítészek között. Szerteágazó kapcsolatai révén a Hazafias Népfronton keresztül szakértőket vont be a feladatok megoldásába, így valósult meg elsőként

ürügyén az ócsai ófalu településképi védelme, a tőzeglápos terület természetvédelmi területté nyilvánítása, természetvédelmi ör kinevezése, kerékpárút kijelölése, majd a vasútállomáson kerékpárkölcsönzés biztosítása, madárlesek kialakítása és az általános iskolai képzés rászervezése a védett értékek megismerésére. Soha nem a kötelező „metodika” számított, mindig a valós összefüggések megismerése és komplex megoldások kidolgozása.

Nyugdíjba vonulásáig, 1978-tól 1988-ig a Városépítési Tudományos és Tervező Intézet regionális tervezője volt – itt még nagyobb tanítványi kör gyűlt következetes és fáradhatatlanul kíváncsi személye köré. Minden erejével ellenezte az Országos Település-hálózatfejlesztési Koncepciót, amely szerepkör nélküli és megszüntetendő emberi közösségekről, kistelepülésekről intézkedett. Ennek kapcsán szüle-

tett meg a „falugondnok” gondolata, aki felvállalja a falut, és tesz megmaradásáért.

Hatvanadik születésnapjára jelent meg – belső kiadásban – a Kemény Emlékkönyv, tanulmányokkal, versekkel, képregénnyel, tisztelői komoloz vagy mulatságos íásaival. Kezdeményezésére 1989-ben alakult meg a Falufejlesztési Társaság, amely aktívan támogatta a településszövetségek létrejöttét, a falugondnoki szolgálatok beindítását, a kistelepülések hagyományainak és helyi közösségeinek megőrzését, a népfőiskolai hagyományok felelevenítését.

Kemény Bertalan által moderálva több mint 15 éven át zajlottak a Társaság csütörtöki, sörözői beszélgetései, amelyek mind a programok eszmei háttere, mind a gyakorlati megvalósítás műhelyét jelentették, azt a kapcsolódási pontot, amely minden gondolat és szándék számá-

Balázs Sándor szentgericei lelkipásztor Kemény Bertalan erdélyi barátai közül így búcsúzott:

„Az emlékezés az örökélet földi vetülete, emlékezésünk akkor hiteles, ha annak akarata szerint élünk, akire emlékezünk. Berci bátyánk! Te tanítottál segíteni azokon, akik még vagy már nem tudnak segíteni önmagukon. A rád emlékezés kötelez az igazi szolgáló szeretetre, hogy példád szerint az isteni gondviselés eszközei legyünk.

Tamási Áron mondotta: »Bizony, nem egyedül valók vagyunk, hanem valamiféle szerves egységhez tartozunk: egy családhoz, melynek nyelvén szólunk. Ennek a családnak országföldje van, s ha most kevesebb is, mint a nagy bűnök előtt, annál édesebb ez a föld. Történelme van, mely gyakran szerencsétlen volt is, de hősi volt és önzetlenségében a költők tollára méltó. Irodalma van, mely nyelvi társtalanságában a mesék pazar színeiben lüktet.

Halottai vannak, kiknek neve nem számadat, hanem csillagok a föld alatti égen. Élő népe van, mely munkával és az erkölcsi érzék örökségével keresi a boldogulás útját: és álmai vannak, amelyek nem a zsványoké, hanem a jövőké.

Jókai sírfeliratával idézem fel alakodat, s búcsúzom Tőled, kedves Berci bátyám:

»Ami bennem lélek, veletek megy
Ott fog köztetek lenni,
Mindig megtalálász virágaid között
Mikor elhervadnak
Megtalálász a falevélben, mikor lehull
Meghallasz az esti harangszóban, mikor elenyészik
S mikor megemlékezel rólam
Mindig arccal szemközt fogok veled állani.«

ra elfogadó és egyben kritikus megmérettetést, a továbblépéshez ugródeszkát jelentett.

A számtalan kezdeményezés közül talán kiemelhető a kistáji animáció elmélete és gyakorlata, amely a Galga völgy komplex fejlesztési koncepciójának részeként valósult meg (1990), az országos és a déldunántúli települési animátorképzés (1990–91), és mindenekelőtt a falugondnoki hálózat 17 éven át tartó gondozása, a tanya-gondnoki rendszer eltérő sajátosságainak kidolgozása, a ma már mintegy 1000 tanya- és falugondnokot magába foglaló hálózat alap- és továbbképzésének fejlesztése, jogszabályi háttérének és támogatási rendszerének kidolgozásában való közreműködés, a civil hálózat kifejlesztése.

Külön történetet érdemelne minden jelentősebb előrelépés, például a Budapest Környéki Népfőiskolai Társaság létrehozása és gondozása, a falukutató táborok, az Ybl Miklós Építőipari Főiskolán végzett oktatói tevékenység, településtörténeti kutatások, az egykori Falugondnoki

Szaló Péter búcsúbeszédét mondja a vértessacsai ravatálnál

Hírlevelekben is megmutatkozó igen szerteágazó és átfogó szemléletű érdeklődési kör. A csaknem nyolcvanéves életút utolsó húsz éve hihetetlen energiáról, munkabírásról, nyitottságról és szellemi fejlődésről tanúskodik. Következétesen nem is

merték el állami szinten ezt a teljesítményt, és csak reménykedhetünk, hogy a beszélgetések, eszmecserék több ezer résztvevőjéből áradó szeretet és figyelmesség többet jelent minden elismerésnél.

Faludi Erika

Jogvédelem a falugondnoki szolgálatoknál

FOLYTATÁS Z 1. OLDALRÓL

Lehetőség szerint igyekszik saját eszközeivel minden rászorulóknak segíteni, aminek keretében – igazodva az aprófalvak jellemző problémáihoz – az elsődleges ellátottak főként az időskorúak, a mozgásukban, közlekedésükben akadályozottak. De van olyan falugondnoki szolgálat, ahol a fiatalokkal való foglalkozás legalább olyan súlyú, mint az idősek segítése, vagy éppen a munkába járók elszállítása a falugondnok mindennapi, legelső feladata.

A jól működő falugondnoki szolgálat feladatai a helyi lakosok igényei alapján alakulnak, s a változó igényeknek megfelelően folyamatosan módosulnak. Emiatt a falugondnoki szolgáltatás tartalma – megfelelő működés esetén – az önkormányzat mellett erősen függ a falugondnoktól, és nem utolsó sorban a lakosságtól.

Legáltalánosabbnak tekinthető feladat az óvodások, iskolások szállítása, a szociális étkeztetés keretében

az ebéd kihordása, gyógyszerek kiváltása, orvoshoz, különböző szakrendelésekre szállítás, bevásárlás, árubeszerzés, információk közvetítése.

A különböző feladatok egyik része tervezhető és beosztható, más feladatok (például a betegszállítás) viszont váratlanul jelentkeznek, és munkaidőtől, munkarendtől függetlenül kell rájuk időt szakítani. Emiatt a falugondnoki szolgálatokra igen jellemző probléma a falugondnokok túlterheltsége, s ide kapcsolódóan a fárasztó munka gyakran alacsony szintű anyagi ellentételezése. Fentiekből következik az ellátottak jogbiztonsághoz való jogának sérülése. Gyakori az állandó túlóra, a folyamatos készenlét, ami megnehezíti az elvárt türelmet, odafigyelést. Ebből következően a falugondnokok kiegészése sem ritka jelenség.

Előfordul, hogy az önkormányzat félreérti a falugondnoki szolgáltatás lényegét, és a falugondnoki feladatok jelentős része a hivatal és az önkormányzat egyéb intézményeinek ügyintézésére fordítódik. Ha a pol-

gármester mellett a falugondnok az egyetlen alkalmazott, kikerülhetetlen a bevonása az önkormányzati ügyek intézésébe, de ez nem történhet az alapfeladatok ellátásának rovására.

Miután a falugondnokok döntő többségét a falu választja magának, és ez javasolt is, ennek a szolgáltatásnak nagy esélye van arra, hogy az ellátottak (a falu lakói) jogait – más szolgáltatásokkal szemben – nagyobb figyelem kísérje a szolgáltató és a falu közössége részéről is. A falugyűlés döntése olyan legitimizáló erő, amellyel ritkán élnek vissza a megválasztottak. Ha viszont visszaélnék, annál nagyobb a baj. A szolgáltatás működtetésének keretszabályozási jellege nagy segítség a jó működéshez, és jó kibúvó a rosszabbhoz.

Falugondnokságra vonatkozó részletek „Az alapszolgáltatásokban részesülők jogvédelme” – Jogvédelmi füzetek kiadványból (Betegjogi, Ellátottjogi és Gyermekjogi Közalapítvány)

Látóúton Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében

A keleti végeken

A Falugondnokok Duna–Tisza Közi Egyesülete évek óta rendszeres szakmai tapasztalatcserét, látóutat szervez tagjainak más megyében lévő falugondnokok településekre. A program megszervezésében a térség falugondnoki egyesülete nyújt segítséget.

Legutóbb Szabolcs-Szatmár-Bereg megyébe látogattak az egyesület tagjai. A helyi programok szervezésében, találkozások elősegítésében a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Falugondnok Egyesület vezetője, Kántor János és az egyesület tagjai voltak segítségünkre.

Negyven falu- és tanyagondnok indult el a háromnapos szakmai tapasztalatcserére a Duna–Tisza közéről. Fontosnak tartjuk, hogy a falugondnokok megismerhessék más megyében dolgozó falugondnok társaikat, és jó baráti kapcsolatok szövődjenek, s alkalom nyíljon arra is, ha a falubelieknek szerveznek egy-egy „látóutat”, akkor tudják, hová érdemes menni, mit érdemes fölkeresni.

Az ismeretbővítés mellett lehetőséget kívánunk biztosítani a résztvevőknek a tapasztalatcserére, a közös gondolkodásra és együttműködésre. Fontos a gondolatok, módszerek, jó gyakorlatok, innovatív kezdeményezések továbbvitale. Fontos cél a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Falugondnok Egyesület munkájának megismerése, találkozás falu- és tanyagondnokokkal, települési polgármesterekkel. A problémák megvitatása, fejlesztések, új kezdeményezések, törekvések bemutatása.

Háromnapos szakmai tapasztalatcsere-programunkat a helyi Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Egyesület szakembereivel valósítottuk meg. Az első napot a Nyírségben, Balkányban töltöttük, ahol három tanyagondnoki szolgálat működik. Alkalmunk volt mindegyiket megismerni, s a tanyagondnokok Kékesi József, Czivik János, Néző Ferenc, valamint Gyernáb Gabriella intézményvezető segítségével bejártuk a tanyavilágot, megismertünk a nyírségi tanyák, tanyabokrok jellegzetességeivel. A látogatásra elkísért bennünket a helyieken kívül Kántor János, a helyi egyesület elnö-

ke, valamint a tivadari falugondnok is. Ízelítőt kaptunk az itteni vendégszeretből is, amikor megkóstoltuk a szatmári szilvapálinkát, s a nyírségi töltött káposztát. Volt alkalom beszélgetni a két egyesület működéséről, együttműködési lehetőségeiről, s jobban megismerni a vendéglátó házigazdák világát.

Balkányból a Perényi-tanyára mentünk. Ez Kántor János egyesületi elnök, tanyagondnok munkahelye. Segítségével és a tanyai kisközösség áldozatos munkájával közösségi házat hoztak létre. A közösségi összefogás ezen példája mindannyiunk számára tanulságos volt. Megtudtuk azt is, hogy itt a tanya másmilyen, mint a mi vidékünkön. Itt egy-egy tanya több 10, esetenként több száz tanyai lakóból álló tanyabokrot jelent. Estére Vásárosnaményba érkeztünk. Ez a város az egyesület elnökének, Kántor Jánosnak a lakóhelye, így alaposabban meg tudtuk ismerni ezt a települést. Este sétát tettünk a gergelyugornyai városrészen s a Tisza-parton.

Második napunkon Vásárosnamény belvárosában néztünk körül. Kísérőnk volt Kántor János egyesületi elnök és Gönczi Lajos, Tivadar falugondnoka is. Jártunk a református templomban, ahol dr. Pótor Imre református lelkész, egyetemi magántanár tartott előadást, majd a Beregi Múzeum kincseit és öntöttvas-kályha-gyűjteményét tekintettük meg. Innen Beregsurányba vezett az utunk, majd elmentünk az ukrán határig, az almaültetvényeken pe-

dig keresztül Tarpa volt utunk következő állomása, ahol a szárazmalom működését ismertük meg, és a vendéglátók jóféle szilvapálinkával kényezteték a résztvevőket.

Vámosatyán, ezen az 1321-ben alapított településen Balla József falugondnok és Szász József polgármester fogadta a résztvevőket a tiszaháti település faluházában. A polgármester úr megismertette a 610 lelkes falu életét, az árvíz okozta gondokat, az újjáépítést, a munkát nehezítő önkormányzati pénztelenséget, a munkanélküliséget, az elöregedést, az iskola nélkül maradt település gondjait. Külön kiemelte a településen hét éve dolgozó falugondnok bizalmi munkáját, aki a polgármester „kinyújtott karja és szeme”. A polgármester úr felidézte Kemény Bertalan alakját, emberségét, őszinteségét, a falugondnoki szolgálatok elterjesztése érdekében végzett munkáját, melyet a jelenlévő falugondnokoknak kell megőrizniük, s gondolkodni azon, hogyan működjön tovább jól a falugondnoki hálózat. Szatmárcsekén a nyugdíjas iskolaigazgató vezette körbe a falu- és tanyagondnokokat. Ezen a településen élt Kölcsey Ferenc 23 évig. Láthattuk a csónakos-fejfás református temetőt, Kölcsey klasszicista sír- emlékéit és a Kölcsey-emlékkiállítást. Szatmárcsekén jellegzetes szatmári ételeket kóstolhattunk: kötött levest, szatmári tepsis húst.

Délutáni állomásaink Túristvándiban a vízimalom, Csarodán és

Tákoson a református templom, helytörténeti gyűjtemény, Penyigén a Lekvárium. Tákoson a faluházban közös estét töltöttünk az egyesület tagjaival.

Utunk harmadik napján még egy sétát tettünk Vásárosnaményban, majd Máriapócsra a kegyhelynél álltunk meg, s utána Nyíregyháza-Sóstó múzeumfaluját láthattuk. A nap kalauza Mészáros Ferenc nyíregyházi tanyagondnok és Gönczi Lajos tivadari falugondnok volt.

Emlékeztetünk végén meghívtuk a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei egyesületet egy Duna-Tisza-közi vizionlátogatásra. Reméljük, mi is ilyen szeretettel tudjuk megmutatni szűkebb hazánkat e baráti egyesületnek.

Falugondnoki találkozó Kisszálláson

Ez év első falugondnoki találkozására kaptunk meghívást 2007. március 27-re. Minden ilyen meghívást örömmel fogadunk, hiszen ezeken a rendezvényeken beszélgethetünk, és egy kicsit ki is kapcsolódhatunk.

Megemlékeztünk Kemény Berci bácsiról, aki már sajnos nem lehet közöttünk, de azt gondolom, ha itt lenne most velünk, akkor bizonyára őt is melegséggel és jó érzéssel töltené el a találkozó, látva e sok ember összetartását: a munkája nem volt hiábavaló.

Úgy éreztük, mintha Kisszállás apraja-nagyja erre az alkalomra készült volna, olyan nagy vendégszeretettel vártak és fogadtak minket. A regisztráció után mindenki elfoglalta helyét a művelődési ház nagytermében, amely teljesen megtelt, olyan szép számmal jöttünk össze.

Kispál István polgármester úr köszöntötte a vendégeket, és bemutatta a települést. Kisszálláson két tanyagondnok dolgozik, Sólya László és Tápai Károly, az ő munkájukról hallhattunk rövid ismertetőt, majd két tanyán elő beszélt arról, hogy mit jelent számukra a tanyagondnoki szolgálat. Megszólalt az egyik tanyai klub veze-

tője is. Azt hiszem, ezek a leghitelesebb értékelések és visszajelzések, amit a munkánkról kaphatunk.

Ezt követően az elektronikus ügyintézésről és az ügyfélkapus rendszerről kaphattunk tájékoztatást. Majd az egyesület pályázatait, programjait kerültek ismertetésre. Ezután az új falu- és tanyagondnoki szolgálatok bemutatkozására került sor.

Érdekes és vidám műsort adott elő a helyi népdalkör és a tánccsoport, akiknek műsora mindenkit jó kedvre derített. Ebéd előtt még mindenkinek alkalma nyílt egy kis kötetlen beszélgetésre, tapasztalatcserére, és a szíves vendéglátás élvezetére. Az ebéd fenséges és bőséges volt, a kiszolgálás páratlan. A precizitáshoz tartozik, hogy a kisszállásiak erre az alkalomra készített feliratos kötényekben szolgáltak fel.

Jó volt látni, azt hogy milyen sokan összejöttünk, ez is az összetartásunkat erősíti. Köszönjük ezt a szép napot Kisszállásnak, s mindenkinek, aki segített a rendezvény megszervezésében és lebonyolításában.

Kovácsné Kacz Erika,
Röszke

Sikeres vérnyomásmérő szűrőprogram

Megismerte dr. Papp Ferenc etyeki háziorvos „aktív beteg programját”, megnyertük azon elképzelésünknek, hogy a falugondnoki szolgálatok hálózatának lehetőségeit felhasználva a kistalvakban és a tanyavilágban segítséget nyújtunk a magasvérnyomás-betegséget szenvedők kiszűrésében.

Pályázatot adtunk be a Szociális és Munkaügyi Minisztériumhoz 30 db vérnyomásmérő beszerzésére és a program lebonyolításának egyéb költségeire. Az egészséges életre nevelést, valamint a betegségek korai felismerését célozza ez a szűrőprogram, melyhez a tanya- és falugondnokok is kapcsolódtak. A pályázat eredményeképpen újabb huszonhárom faluban és tanyavilágban végez 30 falu- és tanyagondnok vérnyomásmérést.

A kiskőrösi Filadelfia Segítő Szolgálat munkatársai készítettek elő és szervezték meg a programot. Köszönjük munkájukat. Itt működik Bács-Kiskun megye egyetlen civil tanyagondnoki szolgálata.

Kiskőrösön tartottuk a programra jelentkező aprófalvas, illetve tanya- és térségből jelentkező 30 tanya- és falugondnok számára az egy napos felkészítő előadást és tájékoztatást.

Sajnos, Papp doktor súlyos betegsége miatt nem tudott részt venni a felkészítő előadáson. Subicz József a szűrés és a rendszeres ellenőrzés fontosságáról beszélt, a riasztó tünetekről, a kezelés fontosságáról. Földesi Franciska megismertette a vérnyomásmérés szabályait, megtanította a készülék használatát, amit a működés egyszerűsége folytán a falugondnokok hamar elsajátítottak. Opauszki György intézetvezető bemutatta az intézményt, s megismertedtünk Kis János tanyagondnok munkájával is.

Féléves használatba adtuk át a készülékeket – szerződés alapján –, melyben kértük a széles körű szűrést, a rendszeresen felkeresett emberek mérési eredményeit (vérnyomásnapló vezetését) és egy beszámolót a félév leteltével. Hat hónap múlva beszámoló megbeszélésekre hívjuk a programban részt vevőket, akik addigra elkészítik egy-két oldalas beszámolóikat, és összesítik a vérnyomásmérő-naplókat.

Szándékunk a programmal ugyanis az, hogy elsősorban az ismeretlen betegeket fedezzék fel oly módon a fa-

A vérnyomásmérés 11 arany szabálya

1. Mindig azonos időpontban (a nap azonos órájában) mérjen!
2. A mérést megelőző 1 órán belül ne dohányozzon, és ne kávézzon!
3. A mérés előtt 2-3 percig üljön nyugodtan!
4. Ne mérjen vérnyomást erős vizelési kényszer esetén!
5. A mérés előtt olvassa el a használati utasítást!
6. A mérés alatt a mandzsetta a szív magasságában legyen!
7. A mérés alatt ne mozogjon!
8. A mérés alatt ne beszéljen!
9. Két mérés között legalább egy percet várjon!
10. A mért értékeket írja be a vérnyomásnaplóba!
11. Rendszeresen mérje vérnyomását!

Kommunikáció

Egyesületünk egy akkreditált szociális képzési programmal rendelkezik. A 32 órás képzés címe: Kommunikációs készségek fejlesztése a falu- és tanyagondnoki munkában. Témája: A falu- és tanyagondnokok kommunikációs készségének fejlesztése, a kommunikációs hatékonyság kialakítása. Felkészítés a tanyavilágban, illetve a hátrányos településeken élőkkel való hatékonyabb kapcsolattartásra és segítségre, az önkormányzatokkal és intézményekkel való kapcsolattartás eredményességének növelésére. Legalább hét fő jelentkezése esetén a képzést indítjuk. A képzésért 25 pont kapható.

lu- és tanyagondnokok, hogy lehetőleg minél több egyénnek néhányszor megméri a vérnyomását.

Orvosnak, gondozónőnek, betegnek egyaránt előnyös ez a program. Egyetlen mérésért nem kell az orvosi rendelőbe menni, illetve az egyébként is sokat dolgozó orvost, nővért kihívni. Tanyavilágban szinte lehetetlen a rendszeres vérnyomás-ellenőrzés másként.

A programnak az azt vállaló falugondnok számára is több hozadéka van: új és megbecsült szerepe lesz a falugondnoknak. Emelkedik a presztízse, az elfogadottsága, megbecsülése.

Zelenák Katalin

Kapcsolatfelvétel Ágasegyházán

Az szociális munkát oktató intézményekkel való kapcsolatfelvétel komplex folyamat, egy olyan kapcsolatfelvétel, amely népszerűsítéssel egybekötve hozhat eredményeket, ugyanis a tanyagondnoki szolgálatok nemcsak, hogy lehetőséget kaptak bemutatni az általuk ellátott feladatokat a szociális munkát oktató intézmények delegáltjainak, hanem ők is információkhoz juthattak az oktatási intézmények munkájáról, irányelveiről illetve oktatási stílusáról. Megtudhattuk, hogyan látják és kívánják oktatni a jövőben a szociális munkát, és ebben mennyire foglal helyet a tanyán élő emberek megismertetése, illetve hogyan látják és tapasztalják a gyakorlaton lévő hallgatók visszajelzéseiből az oktatók a tanyasi emberekkel való munkát.

A kapcsolatfelvétel során a tanyagondnoki szolgálatok nyithattak az önkéntes szociális munka irányában is, amiben nemcsak a népszerűsítés, hanem a saját munkájuk könnyítése, illetve az oktatási intézmények életében való aktív részvétel is közrejátszik.

A vendégeket Hetényi József alpolgármester köszöntötte, röviden bemutatva Ágasegyházát, a község keletkezésének történetét, múltját és jelenét. Csörszné Zelenák Katalin a falugondnoki egyesület munkáját, törekvéseit értékelte.

A Szegedi Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar szociális munka és szociálpolitikai tanszékről Tunyogi József adjunktus mutatta be intézményüket, melyből teljes képet kaphattunk az egyetem munkájáról, szervezeti felépítéséről, oktatási irányvonalairól és a jövőt illető elképzeléseiről. Dr. Duró Annamária mint tanyakutató *A tanyákról az egyetemi képzésben* című előadásában a Szegedi Egyetem szociológiai tanszékének hallgatóival végzett kutatásokról beszélt. Öröm volt hallani, hogy a hallgatók élményekkel teli, érdeklődéssel és pozitív tapasztalatokkal térnek vissza az egyetem padjaiba egy-egy ilyen terepmunka, kutatás után. A Károli Gáspár Református Egyetemen folyó szociális képzést Györiné Kovács Borbála mutatta be. Előadásában beszélt a diakónus- és a szociálismunkás-képzés-

ről. Véleménye szerint jó ötlet a kezdeményezés, örülnek a meghívásnak, s a továbbiakban is szeretnék tartani a kapcsolatot a tanyagondnoki szolgálatokkal, sőt továbblépve szeretnék gyakorlatos hallgatókat delegálni a különféle tanyagondnoki szolgálatokhoz.

Huszka Klára szociológus a Szent-Györgyi Albert Egészségügyi és Szociális Szakképző Iskola szociális felnőttképzéseit mutatta be. Az oktatóintézmények előadását az ágasegyházi Szociális Gondozási Központ bemutatása követte, melybe integrálva működik a tanyagondnoki szolgálat. A tanyagondnok munkájáról és a napi problémákról, tapasztalatokról, kihívásokról a tanyagondnok Berta Sándor számolt be. A beszámoló alatt kivetítőn az ágasegyházi tanyavilág és a tanyagondnok munkájának néhány részletét tekinthették meg a jelenlévők. *Emlékeink* címmel a jelen lévő tanyagondnokok számoltak be munkájukról, eredményeikről, kudarcaikról. Jó volt hallani, ahogy mindenki ugyanazon célokért a maximumot kívánja kihozni magából és munkatársaiból, segítve a rászorulókat, a gyerekeket és az idős embereket.

A szakmai tanácskozás elérte célját. A polgármesterek, intézményve-

zetők, tanyagondnokok, oktatóintézmények képviselői egyaránt elégedettséggel beszéltek a kezdeményezésről, és pozitív jelét mutatták a kapcsolat folytatásának, sőt ezen túlmenően több tanyagondnoki szolgálattal szóbeli megállapodásra került sor, hogy az oktatóintézmények terepgyakorlatra küldhessék hallgatóikat, illetve Ágasegyháza esetében az önkéntes szociális munkás delegálása is felmerült.

A szakmai tanácskozásról digitális fényképalbum és DVD-összeállítás készült.

Vas Gabriella

Kelebiai tanfolyam

OFA pályázati támogatással indult Kelebián két csoportban 32 órás informatikai, internet tanfolyam falu- és tanyagondnokoknak. A jelentkezők Csongrád és Bács-Kiskun megyéből jöttek a tanfolyamokra. A képzést Maczkó Kornélia vezeti. A tanfolyamon való részvétel nagyban segítheti a hatékonyabb, magasabb színvonalú munka elvégzését, a hatékonyabb falu- és tanyagondnoki segítő munkát.

Szakmai nap Ásotthalmon

Az együttműködés lehetőségei

A Falugondnokok Duna–Tisza Közi Egyesülete (a Szociális és Munkaügyi Minisztérium pályázati támogatásával) Kása Gabriella intézményvezetőt kérte meg, hogy szervezze meg a Csongrád megyei falu- és tanyagondnokok, a gyermekjóléti és családsegítő szolgálatok együttműködéséről szóló szakmai napot. Petró Ferenc polgármester települési bemutatása, valamint Csörszné Zelenák Katalin egyesületet bemutató gondolatai után a helyi szociális intézményhálózatot Kása Gabriella mutatta be. Előadónk voltak a Szentesi Családsegítő Központ Módszertani Gyermekjóléti Szolgáltatástól László Gyöngyi, a Dél-alföldi Regionális Módszertani Családsegítő Szolgáltatástól Zomboriné Botás Mária, a Csongrád Megyei Önkormányzat Aranyvizget Otthon Módszertani Osztályától Jobbágyiné Pintér Eszter és a Homokháti Kistérség Többcélú Társulása Családsegítő és Gyermekjóléti Központ vezetője Dunainé Szűcs Katalin. A röszei tanyagondnok szakmai tapasztalatai után a szakmai napon részt vevő tanyagondnokok és családgondozók osztották meg a jelenlevőkkel a saját településükön működő szolgáltatások tapasztalatait. Ezúttal Dunainé Szűcs Katalin intézményvezető és Bozóki Imre tanyagondnok gondolatait idézzük fel cikkünkben.

A családsegítő és gyermekjóléti szolgáltatások ellátását az év elejétől a Homokháti kistérség települései – egy, a társulás által fenntartott – új intézményi formában működtetik. A kilenc település: Forráskút, Üllés, Bordány, Pusztamérges, Ruzsa, Öttömös, Zákányszék, Ásotthalom, Mórahalom. A központ feladata a családsegítés és a gyermekjóléti törvényben meghatározott ellátása.

A társulás szakmai indokai: hasonló problémák a településeken, pl. speciális tanyai életvitelhez köthető gondok, magas munkanélküliség (regisztrált és regisztrálatlan) stb.

A közösen fenntartott intézménynek előnye lehet, hogy a szakemberek jobban segíthetik egymás munkáját. Közös esetmegbeszélésekkel és szupervízióval, külső és belső szakmai továbbképzésekkel növelhető a szakmai színvonal.

A tanyai családgondozás szakmai módszertana még kidolgozatlan. Ezt akár távlati célul is tűzhetjük magunk elé.

Az együttműködés szakmai indokain túl az együttműködés mellett szól az is, hogy ily módon magasabb állami támogatásban részesül az ellátórendszer.

A tanyagondnoki szolgálat és a családsegítés szakmai kapcsolódásait, az együttműködését a három résztvevő szemszögéből vizsgálhatjuk.

- a kliens, azaz a tanyai lakos,
- a tanyagondnok,

- családsegítő és a gyermekjóléti oldaláról.

És három témakörben:

- szolgáltatás,
- ismeretek,
- védelem.

A tanyán élő számára egyértelműen jó, ha nem kell a központba bemennie, hanem helyben kap meg többféle szolgáltatást. Köztudott, hogy a tanyai ember zárkózott, idegenkedik a hivataloktól, és nem szívesen mozdul ki otthonról. Vagy gyakran az állapota nem engedi, hogy intézhesse az ügyeit. Amikor közösen felkeressük a tanyagondnokkal, már jó ismerősként fogad bennünket. Bízhat bennünk, hiszen kipróbált, napi kapcsolat ez a tanyagondnok és a tanyai ember között.

A családsegítőssel is gyakran kipróbált kapcsolat alakul ki, hiszen sokszor olyan problémát oszt meg velünk, amelyet másokkal csak nehezen tenne. A családsegítő és gyermekjóléti szolgálat, illetve most már a központ munkatársai számára is pótolhatatlan segítséget nyújt a szakmai munkában ez az együttműködés. Másképpen el sem tudnánk jutni egy-egy nehezen megközelíthető tanyára. Főleg, ha viszontagságosabb időjárási viszonyok között kell az utat megtenni. Ez az első szempont egyben szolgáltatás és fizikai védelem is a számunkra.

Nagy segítség a közös munkában a tanyagondnok sokrétű és speciális ismerete is:

- helyismerettel rendelkezik, tudja az utakat, az elérhetőségeket,
- általános ismeretek a tanyai életformáról, mentalitásról,
- általában tudja a területen élők szociális és mentálhigiénés állapotára jellemzőket,
- konkrétan ismeri a családokat, jelzőrendszeri tagként előzetes ismereteket adhat róluk.

Másik fontos terület a védelem. Sokszor kell munkánk során olyan családokhoz elmenni, ahol az első találkozások alkalmával még bizalmatlanok, félnek tőlünk vagy agresszívak a családtagok. A tanyagondnoki szolgálat szempontjából is fontos az együttműködés. Napi feladataink során gyakran olyan feladatok elé állít az élet, ami kötött időbeosztásunk, feladataink sokrétűsége és más jellegű szakmai tudásunk miatt meghaladja a teljesítő-képességünket és kompetenciahatárunkat. Ilyenkor a segítőink tárházából, többek között a családsegítő és gyermekjóléti szolgálat munkatársaihoz bizalommal fordulhatunk.

Rendszeresen – bár rövid ideig –, de sok emberrel kerülünk napi kapcsolatba, amiből látjuk a problémákat, de mélyebb, időigényesebb feltáró beszélgetésekre nincs lehetőségünk, ekkor sokat segít egy szakember: a családsegítő, aki lehetővé teszi a problémák gyökereig való eljutást, és hatékonyan segít a „kliensnek”.

„Mint minden titkok tudója”, sokszor olyan problémákat is látunk, melyekre

a személyes kapcsolat miatt, ami a lakosok és közöttünk van – mi, akik szintén gyakran ott élünk –, ezért nem szeretnénk közvetlenül beavatkozni.

Ha mégis szükséges a beavatkozás, akkor esetmegbeszéléssel felkészíthet az adott probléma kezelésére a családsegítő.

Egy-egy bonyolultabb probléma, mint például házastársi konfliktus, válás, súlyosabb gyermeknevelési gond, krízis vagy öngyilkossági készletés meghaladná, nemcsak időben, hanem szakmai tudásban is felkészültségünket, ilyenkor bizalommal fordulhatunk a családsegítő szolgálat munkatársaihoz.

Heti egy napban áll a családsegítő rendelkezésére a tanyagondnoki szolgálat, lehetővé téve a kijutást a nehezen elérhető családokhoz.

A szakmai munka már a kocsiban elkezdődik, ahol a „falus társról” kölcsönösen megosztjuk az információinkat. Megbeszéljük, mi történt a családdal az elmúlt időszakban, hiszen, ha nem is papíron, de a fejünkben megőrizzuk és raktározzuk a látottakat, hallottakat, és ahol szükségesnek érezzük, jelezzük egymásnak.

Maga a tanyagondnoki szolgálat autója, a tanyagondnoki vagy gondozási központos felirat szerepe sem elhanyagolható, hiszen ha helyettesítenek, akkor is ugyanazzal a közvetlenséggel, tisztelettel fogadják, aki érkezik vele. Ha szükséges, jelenlétünkkel támogatjuk a családsegítő kollégát, ha szükséges, a háttérben vagy a kocsiban tudunk maradni. Ez vagy előre megbeszélte, vagy jelzés útján dőlhet el.

Ha bármi rendkívüli esemény történik, kölcsönösen jelezzük, és ha szükségét érezzük, soron kívül felkeressük a krízishelyzetbe került családot.

Adományozás, pályázati lehetőség esetén kikérjük egymás véleményét: indokolt-e, hol lenne rá legnagyobb szükség, mivel tudnánk többet segíteni: elhelyezkedésben való segítség, szociális ellátás igénybevétele.

Ha olyan probléma merül fel, amit érezhetően velünk, férfakkal nem, vagy csak korlátozottan tudnak megosztani, a családsegítő kollégánál ezekben az intímabb szférákban könnyebben boldogul.

Összegezve: a két szolgálat nagymértékben egymásra van utalva, és amint a példánkon keresztül jól látható, tökéletesen ki is egészíti egymást.

Civilek Cserkeszőlön

A helyi társadalom fontos ismérve a cselekedni akaró és tudó helyi közösségek, azok hálózata és együttműködésük. „Falugondnokok a civilekért – Civil együttműködés” címmel ismét szakmai napokat szerveztünk egyesületünk működési területén: Szentkirályon, Csemőn, Cserkeszőlön, Pusztamérgesen és Sarkadkeresztúron falu- és tanyagondnokoknak, valamint falugondnokos települések civil szervezeteinek. Célunk volt a falugondnokok és a településeken működő civil szervezetek kapcsolat-építése, az együttműködés lehetőségeinek feltérképezése. Az alábbiakban a Cserkeszőlön lezajlott napot idézzük fel.

Falugondnokok a civilekért – civil együttműködés címmel szakmai napot tartottunk Cserkeszőlön, ahol három tanyagondnok dolgozik. Egyesületünkben hagyomány, hogy egymás településeivel megismerkedünk. Ez a mostani találkozó rendhagyó volt, mert különböző civil szervezetek képviselői is itt voltak körünkben. Megyénkből 19 civil szervezet, valamint falu- és tanyagondnokok voltak jelen azon településekről, ahol elindították ezt a szolgálatot a kistalvakban és a tanyákon élő emberek részére az intézményhiányból eredő hátrányok enyhítésére, az alapvető szükségletek kielégítését segítő szolgáltatásokhoz, közszolgáltatáshoz, valamint egyes alapszolgáltatásokhoz való hozzájutás biztosítását, továbbá az egyéni, közösségi szintű szükségletek teljesítésének segítségét.

A környező településekről, Tiszakürtről, Tiszainokáról, Cibakházáról, de a megye távoli részeiről is képviseltették magukat, például Jászberényből, Tiszaszentimrérről és Újszentgyörgyről.

A tanácskozáson a bemutatkozás, a kapcsolatépítés, az együttműködés lehetőségei voltak a főbb témák – érdekes, tanulságos hozzászólásokkal. Különleges, szép gondolatokat ébresztett a családról (ami a mai magyar társadalomban sajnos szét-esőben van) Rigóné Kiss Éva, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat kecskeméti vezetője.

Én is bemutattam településünket, valamint a helyi civil szervezetekkel való együttműködésünket. Majd üzemlátogatásra mentünk a MINIPLASZT-hoz, ahol polgármesterünk, Szokolai Lajos vezetett körbe bennünket, majd pohárköszöntőt mondott, melynek keretében többek között az önkormányzat, a testület működéséről esett szó, és megnézhettük a gyárat is. Sok kérdést felvetettek a résztvevők az önkormányzattal, az üzemmel kapcsolatban. Záró programként Torkos György, a Fürdő és Gyógyászati Központ igazgatója mutatta be a fürdőkomplexumot a benne található, egyedülálló Bochniai – gyógszobával.

Jó hangulatban, élményekkel telve múlt el az a néhány óra, amíg itt voltak a vendégek. Örültünk a lehetőségnek, hogy nálunk tartották meg ezt a programot.

Lászlóné Zsíros Mária,
a tanyagondnoki szolgálat vezetője

Elemzés a tanyagondnoki szolgálatokról

Ti hogyan csináljátok?

Elkészült az az összehasonlító elemzés, amely a különböző szervezeti keretek között működő tanyagondnoki szolgálatok tevékenységét vizsgálja a Falugondnokok Duna–Tisza Közi Egyesülete területén. Dr. Duró Annamária és Tóth Márta azt kutatta, hogy milyen előnyei és hátrányai vannak az egyes típusoknak, mi a titka a jól működő szolgálatoknak.

A felkeresett tanyagondnoki szolgálatok kiválasztásakor arra törekedtünk, hogy azok az egyesület egészét jellemezzék. Fontosnak tartottuk, hogy minden korosztály képviseltesse magát, a nemek aránya kiegyenlített legyen, és a felkeresett települések között városok és falvak is szerepeljenek. Figyelembe vettük, hogy a szolgálatok mióta működnek, az adott településen hány tanyagondnok dolgozik, és szolgálatuk működtetése milyen módon van megoldva. A több szempontot figyelembe vevő módszerrel Jászszentandrás, Cegléd, Öttömös, Kunadacs, Zákányszék, Szentkirály, Nyárlőrinc, Harkakötöny, Medgyesbodzás, Kardos és Pusztamérges tanyagondnoki szolgálataira esett a választás.

A sajátos helyi igényekhez rugalmasan alkalmazkodó szolgáltatást szabványosítani nem lehet. Ez nem is célja senkinek. A tanya- és falugondnoki szolgálatok esetében a jogalkotók csak az alapvető feladatokról, működési feltételekről rendelkeznek. Ezen túlmenően a települések szabad kezet kapnak abban, hogy a helyi szervezeti struktúrában hol helyezik el a szolgálatot. A gyakorlatban erre számos változat alakult ki. Kutatásunk során négy – egymástól jól elkülöníthető – alaptípust határoztunk meg.

A tanyagondnokok jelentős része a helyi önkormányzatok közvetlen alkalmazásában áll. A munkáltatói jogokat felettük a polgármester gyakorolja, aki egyben a közvetlen felettesük, munkájuk irányítója is. Számos tanyagondnok szociális intézményhez integrálva végzi munkáját az intézményvezető irányításával. Nem elterjedt ugyan, de a maga sajátosságában életképesnek, és rendkívül hatékonynak tartjuk a helyi önkormányzat által létrehozott gondnoki

intézmény példáját, ahol a részben önálló költségvetési szerv intézményvezetője maga a tanyagondnok. A tanyagondnoki feladatok mellett a gondnoki intézmény látja el a községüzemeltetési, a köztisztasági és a temetőfenntartási, azaz a „településgondnoki” feladatokat is. A közcélú és a közhasznú foglalkoztatottak az ő irányítása és munkáltatói jogköre alatt dolgoznak. Még egyedi megoldásnak számít, de terjedőben van az a típus, amikor a helyi önkormányzattal kötött feladatátvállalási szerződés értelmében egy civil szervezet veszi át a tanyagondnoki szolgálat működtetését.

A fenti típusok mindegyikére igaz, hogy a tanyagondnok helyi hivatali, szociális, egészségügyi, civil és egyéb szereplőkkel kialakított együttműködésének minősége és gyakorisága, valamint a hosszú távon a helybeliekkel kialakított segítő kapcsolat nem függ attól, hogy milyen szervezeti keretek között működtetik a szolgálatot. Azokon a településeken, ahol több tanyagondnok is dolgozik, gyakorlattá vált, hogy egymás körzetét felváltva látogatják. A fenntartók egyre nehezebb anyagi helyzete miatt mindenhol arra ösztönzik a tanyagondnokokat, hogy a racionális munkavégzés érdekében mind a munkaidejükkel, mind pedig a megtett kilométerekkel takarékoskodjanak. Így felmerül a veszély, hogy egyre kevesebb idejük jut a szolgálatok lényegét jelentő segítő kapcsolatokra.

A több szolgálattal rendelkező települések vezetőinek egybehangzó véleménye szerint egy kettős vagy hármas szolgálat nem kétszer vagy háromszor egy tanyagondnokot jelent, mert munkájuk hatása a közöttük kialakult együttműködés és feladatmegosztás következtében sokszorozódik. Különösen szerencsés,

ha egy férfi és egy nő dolgozik együtt ilyen munkakörben.

Az önkormányzatoknál dolgozó tanyagondnokok jelentős részét – az elvárásoknak megfelelően – természetesen a falugyűlés választja meg, míg az intézményhez integrált szolgálatok esetében jellemzően az intézményvezető javaslata alapján a képviselő-testület dönt a tanyagondnok személyéről. Az előző eset természetéből fakadóan a tanyagondnok hamarabb nyeri el az ellátottak bizalmát, a szolgálat értékét jelentő személyes kapcsolatokat könnyebben alakítja ki.

Az ismertetett típusok közül erre jellemző leginkább, hogy a tanyagondnoki szolgálat működését és az arculatát a tanyagondnok és a polgármester mint munkáltató kapcsolata alakítja ki. A hivatalnál dolgozó tanyagondnokok mindegyike – a polgármesterhez fűződő személyes viszonytól függetlenül – nagy önállóságot élvez a munkavégzésben. Gyakran elegendő a heti egyszeri feladat egyeztetés. A tanyagondnok önállóságával egyenes arányban nő a munkaidő beosztásának rugalmassága, azzal pedig óhatatlanul nő a ledolgozott munkaidő mennyisége. Ezen a ponton az előnyös önállóság hátránnyá válik. Ennek kompenzálására általánosan elterjedt a csúsztatás lehetősége. Természetesen csak abban az esetben, ha az önkormányzatnak van módja a helyettesítést megoldani. Szerencsés esetben a tanyagondnok állandó segítővel rendelkezik, aki általában a házi, illetve szociális gondozó. Az önállóságnak, kötetlenebbül szervezett munkavégzésnek másik hátránya, hogy az önkormányzati dolgozók nehezen fogadják el, hogy a tanyagondnok gyakran úton van, és annak ellenére, hogy nincs mindig szem előtt, komoly, felelősségteljes munkát végez. Azt tapasztaltuk, hogy ha köztisztviselő a közvetlen felettese a tanyagondnoknak, nagy a kísértés arra, hogy túlzottan kisajátítsák őt a hivatali ügyintézés számára. „Hivatalizúvvé” alakul a szolgálat, hangsúlytalanná válik eredeti funkciója.

A szociális intézményi keretek két-

arcúak: védelmet nyújtanak a tanyagondnok számára, de alkalmazkodni is kell hozzájuk. Tapasztalataink szerint a szociális intézményhez integrált tanyagondnokok általában nem alakíthatják olyan szabadon segítő kapcsolataikat, mint közvetlen önkormányzati alkalmazásban álló kollégáik, mert gyakran munkahelyi vezetőjük osztja ki a napi feladatokat. Önállóságuk kisebb, rugalmatlanabb. Adminisztrációs terheik nagyobbak, napi munkaidejük, időbeosztásuk viszont kötött. Az első, év eleje óta kistérségi társulás által fenntartott intézményekhez integrált tanyagondnoki szolgálat működéséről egyelőre kevés a tapasztalat, erről érdemi következtetéseket levonni még korai lenne.

A gondnoki intézmény keretein belül fenntartott tanyagondnoki szolgálat működik a legnagyobb önállósággal. Mivel minden, a település életével kapcsolatos információ az intézményvezető tanyagondnok kezében fut össze, megalapozott döntéseket tud hozni. A megoldáshoz pedig az intézményen belül

rendelkezésre áll minden személyi és tárgyi feltétel. Úgy gondoljuk, hogy a fenntartó önkormányzat részéről a gondnoki intézmény létrehozása nem követel nagyobb bizalmat, mint bármelyik más intézményé. Viszont ez az integrált gondnoki intézmény a település egészét átfogó, összetett problémacsomagot vesz le a hivatal válláról. Ezek megoldása így, komplex módon kezelve a leghatékonyabb.

A civil szervezet által működtetett tanyagondnoki szolgálat előnye, hogy másként gazdálkodnak, mint a helyi önkormányzatok, illetve azok intézményei, egyéb forrásokból is ki tudják egészíteni az állami normatívát. Karitatív tevékenységüket a tanyagondnoki szolgálat segítségével hatékonyabban tudják ellátni.

A különböző szervezeti keretekben tevékenykedő szolgálatok működéséről egyetértünk abban, hogy az önkormányzatok felvállalható, illetve normatív módon finanszírozott feladatai közül a tanyagondnokság költséglefedettsége a legjobb, bár korántsem kielégítő. A normatív tá-

mogatás egyetlen szolgálat működési költségeit sem fedezi; az alapszolgáltatások biztosítása érdekében az önkormányzatoknak egyéb forrásokból legalább 300 ezer forinttal kell kiegészíteniük az állami hozzájárulást. A bevételek és kiadások arányát tekintve mégis a tanyagondnoki szolgálatot jellemzik a legstabilabb feladatellátásként a fenntartók. Érthetően, hogy akkor miért kérnek helyenként külön térítési díjat az ebéd kiszállításáért vagy a mosogatásért.

Egyre nagyobb igény mutatkozik a Falugondnokok Duna–Tisza Közi Egyesületének közösségépítő és oktató szerepe iránt. A rendszeres találkozások, tapasztalatcserék lehetőségét adnak arra, hogy a tanyagondnokok a kilátástalannak tűnő helyi problémák megoldásában segítséget kapjanak másutt dolgozó kollégáiktól.

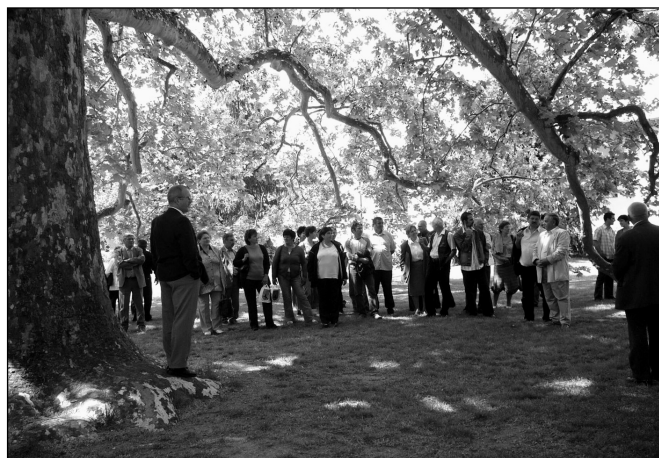
Kutatómunkánkhoz igénybe vettük a felsorolt települések tanyagondnokainak segítségét. Valamennyiüknek köszönettel tartozunk azért, hogy ez a tanulmány elkészülhetett.

Fórum Mezőhegyesen

Egész napos tanya- és falugondnoki találkozót szervezett Mezőhegyesen a kecskeméti Falugondnokok Duna–Tisza Közi Egyesülete és a mezőhegyesi önkormányzat.

A Centrál étteremben (a korábbi Centrál Szálló famennyezetes, karzatos báltermében) tartott fórumon Bács-Kiskun, Csongrád, Békés, Pest és Jász-Nagykun-Szolnok megyei települések polgármesterei, falugondnoki, jegyzői és intézményvezetői vettek részt több mint százan. A várost Csanádi István polgármester mutatta be az egybegyűlteknek. Megismerhettük a település örömeit, gondjait. Megtudtuk, hogy több mint 200 műemlék-épülete van a településnek, melynek egy részét kivételve is, gyalogos sétával is megismerhették a településre látogatók, s a házigazdák figyelmességének köszönhetően egy CD-n mindenki magával is vihet. A sok műemlék a szépség mellett gondot is jelent, mert forrásokat kell biztosítani megőrzésükre. Nagy gond a településen a munkanélküliség. A cukorgyár megszüntetésével közel ezer ember veszítette el munkahelyét a hatezres városban. A Ménesbirtok privatizálása is a munkahelyek számának csökkenését hozta. A kiutat a bioüzemanyag-előállító üzem létrehozásában látják.

Mezőhegyes jellegzetessége a majori rendszer – a városhoz 13 lakott major tartozik. A majorok olyanok, mint egy-egy kis falu, melyek a gazdálkodó üzemek köré települtek. Most van olyan major, ahol csak egy-két család él, és olyan is, ahol kettőszázan laknak. A

helyi majorokban tevékenykedő Mitykó József és Pósa István tanyagondnokok részletezték mindennapi munkájukat. A programon Ghyczy Gellért, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium osztályvezetője is jelen volt, aki a szociális szolgáltatásokról, a szociális ágazat és a falugondnoki szolgálat együttműködésének fontosságáról szólt.

Szó volt a találkozón az egyesület pályázati programjairól is: a most pályázandó OFA segítőprogramról, valamint az NCA külkapcsolati programjáról is. A programon jelenlévők megkapták az egyesület által kiadott Alföldi Falugondnoki Kalendáriumot. A találkozót városnézés és lovasbemutató tette emlékezetessé, és vendéglátás zárta.

Köszönet a házigazdáknak!

Néprajzolás

Pünkösöd mozgóünnep, amely május 10. és június 13. közé esik. Az ünnep elnevezése a görög pentekosztész, azaz „ötvenedik” szóból származik, ugyanis ez az ünnep a húsvét utáni 50. napon kezdődik.

Pünkösöd ünnepét a keresztény egyház annak emlékére tartja, hogy Jézus mennybemenetele után a Szentlélek leszállt az apostolokra, míg az 50 nap a zsidó vallásból ered. Ők ünnepelték a Pészach utáni ötvenedik napon az aratás, az első gyümölcsök, majd később a Tízparancsolat adományozásának ünnepét.

A magyar pünkösdi szokásokban a keresztény szokások keveredtek az ősi, pogány szokásokkal. A hozzá fűződő népszokásokat réges-rég elfelejtettük. Vagy mégsem? Jól tudták a régiek, ilyenkor meg kell állni egy pillanatra. A nagy nyári munkák előtt ünnepelni kell. Köszönteni az új életet, imádkozni a bő termésért, gyermekáldásért.

A legjellegzetesebb pünkösdhöz kapcsolódó szokások: az ügyességpróákkal egybekötött pünkösdkirály-választás, a termésjóslással egybekötött tavaszköszöntés, a pünkösdkirályné-járás, amelyben a kislányok vesznek részt, és a faluköszöntés (pünkösdlés), amelyben kislányok és kisfiúk is közreműködtek. Mivel pünkösdtől megint lehetett lakodalmakat rendezni, és

a tavaszhoz és májushoz egyébként is szorosan kapcsolódott a szerelem, ezért ezekre a napokra jellemzőek voltak a különböző párválasztó és udvarlási szokások. Az országszerte ismert tradíciók mellett voltak szűkebb területeken ismert szokások is, mint például a törökbaszás, a borzakirály vagy a rabjárás. Egyes vidékeken a tavaszhoz, s általában május elsejéhez kapcsolódó májusfaállítás is megtalálható volt, csakúgy, mint a zöldághordás.

Pünkösöd egyik legfontosabb szimbóluma a pünkösdi rózsza, melyet a mosdóvízbe szórtak, hogy egészségesek legyenek. A legények pünkösdi rózsát tettek annak a lánynak az ablakába, akinek udvarolni akartak. A templomban sok helyen a Szentlélek jelképeként fehér galambokat engedtek szabadon. Zöld ágat: nyírfáágat, gyümölcságot, bodzát tettek pünkösdkor a házakra, az istállókra, hogy távol tartsák tőlük az ártó, gonosz szellemeket.

A Pünkösöd hagyományos étele a rántott csirke és az idei liba uborkasalátával. Juhtartó gazdáknál szokásos a pünkösdi bárányból való ételek készítése: báránysült, báránypaprikás. Egyes helyeken édes tésztákat ettek, hogy sárga legyen a kender, a tésztákat friss gyümölccsel – eperrel, cseresznyével – töltötték meg. Néhol már ősszel koszorúba font gesztenyét tesznek a verembe, hogy pünkösdkor a ház előtt vagy az utcán fagyasszák el.

Alföldi kalendárium

Egyesületünk ebben az évben lesz 10 éves, s ehhez kapcsolódóan megjelentette falu- és tanyagondnoki munkát segítő Alföldi Falugondnoki Kalendáriumot az öt megyében dolgozó egyesület tagjainak, segítőinek, támogatóinak. A kalendárium főként az öt megye falu- és tanyagondnoki hálózat életével, eseményeivel foglalkozik. A Naptár a hagyományos kalendáriumi rész, azt követi két év jelentősebb egyesületi és falugondnoki eseményeit felölelő összefoglaló. Majd az öt megye falu- és tanyagondnoki szolgálatait bemutató térkép és megyénként néhány falu- és tanyagondnoki szolgálat bemutatása, a szolgálatok jellegzetességeivel. A hétszáz példányban megjelent Kalendárium tartalmaz sajtófigyelőt is.

Közös kiadvány

Egyesületünk a Nemzeti Civil Alap pályázatán az ERMACISZÁ-val (Erdélyi Magyar Civilszervezetekért Alapítvány) összefogva pályázatot nyert egy közös kiadvány kiadására. A magyarországi falu- és tanyagondnoki rendszer jogi, finanszírozási, képzési, civil sajátosságainak és az erdélyi civil szervezetek által működtetett falugondnoki rendszer lehetőségeinek bemutatására. A pályázatban az egyesületünk területén működő erdélyi testvértelepüléssel rendelkező településeket is szeretnénk megnyerni az együttműködésre, a falugondnoki szolgálat erdélyi elterjesztésének segítésére.

Miről ír a Szociális Menedzser?

„A polgármester a falu esze, a falugondnok a falu szíve kell legyen!”
(Kemény Bertalan)

A Szociális Menedzser című szociális szakmai lap minap megjelent legfrissebb, 2007/2. száma foglalkozik a falu- és tanyagondnoki szolgálatokkal.

Sűmegi Endre, a lap főszerkesztője a különböző helyszíneken ismerkedett a falu- és tanyagondnoki szolgálatokkal: tanyagondnokos településeken Szentkirályon és Fülöpjakabon, valamint egyesületünk irodájában vett részt egy be-

szélgetésen Risecskin Dénes ordasi falugondnokkal, Gazdik Róbert kunadacsi, Polyák Tibor fülöpjakabi, Sila József és Farkas Márta ceglédi tanyagondnokkal a Falugondnokok Duna–Tisza Közi Egyesülete munkájáról.

Megszólt a lapban Csáki Béla Fülöpjakab, Szabó Gellért Szentkirály polgármestere is.

A falu- és tanyagondnokságok általános helyzetéről Ghyczhy Gellért, a Szociális és Munkaügyi Minisztérium osztályvezetője írt összefoglalót.

DUNA–TISZA KÖZI FALUGONDNOKI HÍRLEVÉL

Kiadja:

a Falugondnokok

Duna–Tisza Közi Egyesülete

e-mail: info@falugondnoksag.hu

honlap: www.falugondnoksag.hu

iroda: 6000 Kecskemét, Ipoly u. 1/A

Telefonszám:

06-76/507-543

Fax: 06-76/507-544

Szerkeszti:

Borzák Tibor, Csörsz Zelenák Katalin,

Tóth Márta, Moiskó Csilla

Rajz: Vida Ágnes

Engedélyszám: 2.9/776-1/2006

Nyomda: Print 2000, Kecskemét

**Megjelent
a Nemzeti Civil Alap támogatásával**